

Eđitim Programları

KAVRAMLAR

2

Giriş

Kavramlar, düşüncemizin ve dünya görüşümüzün kalıba dökülmüş ifadeleridir. Onlarla konuşur, onlarla anlaşırız. Bir şeyin kavramı o şeyin bilgisi demektir. Kur'an bilgileri de kavramlarla ifade edilmiştir. Kavramların anlamları yalnız başlarına değil, dâima bir sistem içinde değer kazanır. Kavramlar, dilin ifadeye dökülüşü, kelimelerin ilimde, edebiyatta, sanatta ve inanç dünyasında canlanışıdır. Kavramlar düşünce temellerimizin dinamiğidir.

Özellikle vahiyden kopuşumuzun temelinde de Kur'ani kavramların içinin boşaltılması, değiştirilmesi vardır. Bu sıkıntıyı uzun zamandan beri yaşamaktayız. İslami kavramların içi boşaltılarak veya yerine başka kavramlar konularak, din yanlış anlatılmaya ve yanlış öğretilmeye çalışılmaktadır.

Oluşturulan kavram kargaşası, zihinsel ve toplumsal çalkantılara yol açmakta, kuşaklar ve sınırlar arası mesafeyi açmaktadır.

İslam'ın kendine has bir dili vardır ve kendi diliyle insanlara hitap etmektedir. İnsanlar İslam'ı ancak onun kay- naklarından öğrenebilirler. Bu bakımdan İslam'ı daha iyi anlamak için kavramları Kur'an'ın genel bağlamında ele almak gerekir.

Bu çalışmayla kişinin zihninde kavram dünyasına ait bir altyapı oluşturmak ve bir bilinç inşası amaçlanmaktadır.

Kavramlar 1 ve Kavramlar 2 diye toplam iki yılda uygulanacak aşamalı bir program hazırlanmıştır. Buradaki sıralamaya azami ölçüde uyulmalıdır. Kavramları işlemedeki amaç, ortak tasavvurun oluşumudur, yoksa derinlemesine ihtisaslaşma değildir.

Not: Bu bölümde Kavramlar 1 bölümündeki eserlerden yararlanılacaktır.

1. HAFTA

HİKMET-MARUF İYİLİK (BİRR)- ÜLFET

Ezber ayeti: Bakara 269

AMAÇ / KAZANIM

- Hikmetin, derin anlayış sahibi olarak hayata erdemli bakmak olduğunu kavrar.

KAYNAKLAR

- Ayetler: Bakara 129, (Hak Dini Kur'an Dili, Cilt 1, Sh: 486 Fizilal'il-Kur'an, Cilt 1, Sh: 244)
- Her Zaman Her Yerde İyilik, Hüseyin Özhazar, İyilik Nedir, İyilikle ilgili Kavramlar Nelerdir? Sh: 19-52
- Yolumuzu Aydınlatan Kur'an Kavramları, Ekin Yay.
- İslâm'ın Temel Kavramları, H. K. Ece

Bkz:

Nisa 54,
Bakara 269,
Nahl 125

2. HAFTA

İNFAK-ZEKÂT-RIZIK

Ezber ayeti: Bakara 254

AMAÇ / KAZANIM

- Sahip olduklarının kendisine verilen birer emanet olduğunu kavrar.
- Allah'ın mutlak Rezzak olduğunu kavrar.

KAYNAKLAR

- İyilik Çağrısı, Ramazan Kayan, Sh: 11-45
- İslâm'ın Temel Kavramları, H. K. Ece, Sh: 303, 533
- Yolumuzu Aydınlatan Kur'an Kavramları, Ekin Yay, Sh: 343
- Ahir Zaman İlmihali, Hayri Kırbaoğlu, Sh: 93, 396
- Emanetten Mülke, Nazife Şişman
- Müfredat, Rağıb el-İsfahani, Rzk, nfk, mlk maddeleri

Bkz:

Hud 6,
Bakara 212,
Ali İmran 27

3. HAFTA**İKTİSAT-İSRAF-MÜLKİYET**

Ezber ayeti: A'raf 31

AMAÇ / KAZANIM

- İnfakın, nifakın ilacı olduğunu kavrar.
- Allah'ın mutlak Rezzak olduğunu kavrar.

KAYNAKLAR

- İslâm'ın Temel Kavramları, H. K. Ece, Sh: 303,533
- Yolumuzu Aydınlatan Kur'an Kavramları, Ekin Yay., Sh: 343
- Ahir Zaman İlmihali, Hayri Kırbaşoğlu, Sh: 93, 396
- Hikâyelerle Kavramlar, Hüseyin Öz hazar, Cilt 3, Sh: 263-278
- Emanetten Mülke, Nazife Şişman
- Kapitalizm, Müslüman Sermaye ve Ahlaki Çözülme, Nazife Şişman
- Müfredat, Rağıb el-İsfahani, Rzk, nfk, mlk maddeleri
- Tüfek, Mikrop ve Çelik, Tübitak Yay.

Bkz:

Hud 6,
Bakara 212,
Ali İmran 27

4. HAFTA**TAKVA-İHLÂS-MUHLİS**

Ezber ayeti: Hucurat 13

AMAÇ / KAZANIM

- Takva kavramını açıklar.
- Takvanın sorumluluklarının bilincinde olmayı gerektirdiğini fark eder.

KAYNAKLAR

- Müfredat, Rağıb el-İsfahani, takva maddesi
- İslâm'ın Temel Kavramları, H. K. Ece,
- Yolumuzu Aydınlatan Kur'an Kavramları,
- Kur'ani Hayat, ilgili sayı
- <http://www.ramazankayan.com/muttaki-toplum/>

5. HAFTA**AİLE-MAHREMİYET**

Ezber ayeti: Rum 21

AMAÇ / KAZANIM

- Bireyin aile sayesinde kendini tamamladığını ve ailede üstünlüğün değil, birlikte hareket etmenin saadet getirdiğini kavrar.

KAYNAKLAR

- Zamanın Ruhu, "Değerler Ocağı: Aile Eğitimi", T. Aldemir, Sh: 155-172
- Ahir Zaman İlmihali, Hayri Kırbaşoğlu, Sh: 88, 242
- Aile Okulu & Mutlu Aile İçin Makul Çözümler, Nevzat Tarhan

6. HAFTA

İFFET-HAYÂ-MODA-TESETTÜR

Ezber ayeti: Araf 26

AMAÇ / KAZANIM

- Modernist yaşam tarzının modayı kullanarak iffet ve hayâyı ortadan kaldırdığını bilir.
- Tesettürün bir giyim tarzı değil bir hayat tarzı olduğunu kavrar.

KAYNAKLAR

- İslâm'ın Temel Kavramları, H. K. Ece, Sh: 679, 716
- Yolumuzu Aydınlatan Kur'an Kavramları, Ekin Yay.
- Kılık Kıyafet ve İktidar, Cihan Aktaş
- İmaj ve Takva, F. Karabıyık Barbarosoğlu
- İffet ve Namusu Kadın Üzerinden Tanımlama Geleneği, Mustafa Öztürk, Karar gazetesi. <http://www.karar.com/yazarlar/mustafa-ozturk/iffet-ve-namusu-kadin-uzerinden-tanimlama-geleneği-5061>

Bkz:

Araf 46,
 İsra 45,
 Nur 30-31,
 Ahzap 33

7. HAFTA

CEMAAT-SİVİL TOPLUM

Ezber ayeti: Al-i İmran 104

AMAÇ / KAZANIM

- Müslümanın toplumsal sorumluluklarını yerine getirmede sivil toplum çalışmalarının vasıta olduğunu kavrar.
- Müslüman olmanın toplumun problemlerine duyarlı olmayı gerektirdiğini kavrar.

KAYNAKLAR

- Akıllı Selim, "Sivil Hareket", Turgay Aldemir, Sh: 111-128
- Devlet-Sivil Toplum İlişkisi /Demokratikleşme Perspektifinden, Gülgün Erdoğan Tosun, Alfa Yay.
- Güç İrade Eylem, Cevdet Said
- Sivil Toplum, Ömer Çaha
- Zamanın Ruhu, Turgay Aldemir, Tire Kitap, Sh: 55-90

8. HAFTA**KURUMSAL ÖNDERLİK,
MEŞRUIYET**

Ezber ayeti: Al-i İmran 110

AMAÇ / KAZANIM

- Müslümanın toplumsal sorumluluklarını yerine getirmede sivil toplum çalışmalarının vasıta olduğunu kavrar.
- Müslüman olmanın toplumun problemlerine duyarlı olmayı gerektirdiğini kavrar.

KAYNAKLAR

- Devlet-Sivil Toplum İlişkisi /Demokratikleşme Perspektifinden, Gülgün Erdoğan Tosun, Alfa Yay.
- Güç İrade Eylem, Cevdet Said
- Sivil Toplum, Ömer Çaha
- Zamanın Ruhu, Turgay Aldemir, Tire Kitap, Sh: 91-104

9. HAFTA**AİDİYET-AİDAT-GÖNÜLLÜLÜK-
SORUMLULUK-EMANET-
ADANMAK**

Ezber ayeti: Mülk 2

AMAÇ / KAZANIM

- İnsanın, Allah'a ait olduğu bilinci- ne varır. Allah'ın göndermiş olduğu vahyi ve vahyin pratiği olan sünneti yaşarken, kendi varlığının, ehlinin, çevresinin ve kâinatın sorumluluğuna verilmiş bir emanet olduğunun farkına varır.
- Gönüllülüğün muhayyerlik değil, sorumluluk olduğunu kavrar.

KAYNAKLAR

- Ayetler: Ahzab 72 (Fızılal'il-Kur'an, Cilt 12, Sh: 79 & Hak Dini Kur'an Dili, Cilt 6, Sh: 579 & Tefhim'ulKur'an, Cilt 4, Sh: 465)
- İnsanın Dört Zindanı, Ali Şeriatı, Fecr Yay.
- Yolumuzu Aydınlatan Kur'an Kavramları, Ekin Yay.
- Zamanın Ruhu, Turgay Aldemir, Tire Kitap
- Bilgi ve Bilinç, "Sorumluluk Bilinci", Turgay Aldemir, Sh: 34-47

Bkz:

Müminun 8,
Enfal 27

10. HAFTA

BİAT-İTAAT-EHLİYET-LİYAKAT

Ezber ayeti: Nisa 59

AMAÇ / KAZANIM

- Riyaset ve hilafetin emanet olduğunu kavrar.

KAYNAKLAR

- İslam Asiklopedisi, Devlet maddesi, DİB
- Ahir Zaman İlmihali, Hayri Kırbaoğlu, Sh: 62-67
- Hz. Ömer, "Atamada Liyakat ve Ehliyet", H. Özhazar, Sh: 121-128
- Yolumuzu Aydınlatan Kur'an Kavramları, Ekin Yay.,Sh: 99
- İslam Peygamberi, Medine sözleşmesi bölümü, M. Hamidullah

Bkz:

Nisa 59,
 Muhammed 33,
 Enam 165

11. HAFTA

İRŞAD-ISLAH-İFSAD

Ezber ayeti: Ahzab 72

AMAÇ / KAZANIM

- Müminin yeryüzündeki temel gayesinin neslin inşası, arzın imarı olduğunu bilir. İşleri ehline vermenin önemini kavrar.

KAYNAKLAR

- Ayetler: Ahzab 72 (Fizilal'il Kur'an & Tefhim'ul Kuran)
- Erdemli Toplum, Tire Kitap
- Medeniyet Tasavvurumuz, Tire Kitap
- Kur'ani Hayat, ilgili sayılar
- Nesillerin ıslahı için
- <http://www.milatgazetesi.com/nesillerin-islahi-icin-makale-41616>

Bkz:

Araf 56, 142,
 Hud 88,
 Yunus 81,
 Bakara 220,
 Maide 58,
 Ahzab 72

12. HAFTA**İSLAM DÜNYASI -VATAN-
MİLLET- MEZHEP-ÜMMET-
VAHDET**

Ezber ayeti: Hucurat 13

AMAÇ / KAZANIM

- İslam dünyasının jeopolitik önemini kavrar.
- Ulus devletlerin Müslümanları bölen zulüm düzeni olduğunu kavrar.

KAYNAKLAR

- Ayetler: Al-i İmran 103 (Fizilalil-Kur'an & Tefhim'ul-Kuran)
- Yolumuzu Aydınlatan Kur'an Kavramları, Ekin Yay. Sh: 465-737
- Ahir Zaman İlmihali, Hayri Kırbasoğlu, Sh: 68
- İslâm'ın Temel Kavramları, H. K. Ece, Sh: 410-415
- Akıllı Selim, Turgay Aldemir, Tire Kitap

Bkz:

Al-i İmran 103,
En'am 38, 159
Bakara 213

13. HAFTA**DEVLET-SİYASET
RİYASET-HİLAFET**

Ezber ayeti: Nisa 59

AMAÇ / KAZANIM

- Devletin yüce İslam dininin amaçlarını gerçekleştirmek için bir araç olduğunu kavrar.
- Devletin toplumsal sözleşme ile teşekkül ettiğini kavrar.
- Riyaset ve hilafetin emanet olduğunu kavrar.

KAYNAKLAR

- İslam Asiklopedisi, Devlet maddesi, DİB
- Ahir Zaman İlmihali, Hayri Kırbasoğlu, Sh: 62-67
- Akıllı Selim, "Siyaset Telakkimiz", Turgay Aldemir, Sh: 149-166
- Yolumuzu Aydınlatan Kur'an Kavramları, Ekin Yay, Sh: 99
- İslam Peygamberi, Medine sözleşmesi bölümü, M. Hamidullah
- Devlet Teorisi, Oktay Uygun

Bkz:

Nisa 59,
Muhammed 33,
En'am 165

14. HAFTA

ŞURA-İSTİŞARE- KURUMSAL MEŞVERET

Ezber ayeti: Şura 38

AMAÇ / KAZANIM

- Hiçbirimizin hepimiz kadar akıllı ve güçlü olmadığını kavrar. Dayanışmaya, ortak karar almaya özen gösterir ve bunun önemini kavrar.

KAYNAKLAR

- Ayetler: Şura 38 (Fızılal'il-Kur'an, Cilt 12, Sh: 136 & Tefhim'ul-Kur'an, Cilt 5, Sh: 231)
- Hz. Ömer, "Yönetimde Meşveret", Hüseyin Özhazar, Sh: 117-121
- İslâm'ın Temel Kavramları, H. K. Ece
- Zamanın Ruhu, Turgay Aldemir, Tire Kitap

Bkz:

Al-i İmran 159, Bakara 233, Naml 29-34

15. HAFTA

AZİMET-RUHSAT -MASLAHAT

AMAÇ / KAZANIM

- Azimet ve ruhsat kavramlarını tanımlar. Azimet ve ruhsatın hangi durumlarda tercih edilebileceğini fark eder.

KAYNAKLAR

- İslâm'ın Temel Kavramları, H. K. Ece

Bkz:

Lokman 3, Maide 13, Nahl 106, İhlâs suresi

16. HAFTA

YAKİN-GAYB-ZAN- MARİFET

Ezber ayeti: Yunus 36

AMAÇ / KAZANIM

- Asıl imanın gayba iman olduğunu, zanna dayalı inancın muteber olmadığını, yakine dayanmayan bilginin güvenilmeyecek bilgi olduğunu kavrar.

KAYNAKLAR

- Ayetler: A'raf 188 (Fızılal'il-Kur'an, Cilt 6, Sh: 240 & Hak Dini Kur'an Dili, Cilt 4, Sh: 357)
- Yolumuzu Aydınlatan Kur'an Kavramları, Ekin Yay.
- İslâm'ın Temel Kavramları, H. K. Ece
- Ahiret Bilinci, Hüseyin Özhazar, Tire Yay.

Bkz:

Hucurat 12,
Enbiya 49,
Necm 27-28

17. HAFTA**VAKAR-TEVAZU-
NEZAKET-LETAFET-İZZET**

Ezber ayeti: Furkan 63

AMAÇ / KAZANIM

- İnsan karakterini yücelten kavramları, bunları bilerek yaşamanın ve yücelmenin yollarını öğrenir.

KAYNAKLAR

- Ayetler: Hucurat 1-18 (ayetlerin tefsiri)
- Şahsiyet Yazıları, Mustafa İslamoğlu
- Ahir Zaman İlmihali, Hayri Kırbaşoğlu, İslam'ın Ahlak Haritası böl.
- İslam Ahlakı, Muhammed Zahid Kotku
- Hikâyelerle Kavramlar, Hüseyin Öz-hazar, Cilt 1, Nezaket, Sh: 123-138

Bkz: Hucurat 1-18

18. HAFTA**İTİDAL-VASAT-TENKİT**

Ezber ayeti: Maide 16

AMAÇ / KAZANIM

- Müslümanın eleştirel düşünme yeteneğine sahip olması gerektiğinin bilincine varır ve bu konuda orta yollu, dengeli olması gerektiğini kavrar.

KAYNAKLAR

- İsyân Ahlakı, Nurettin Topçu
- Vasat Ümmet, Ahmet ÖZ
- Yarınki Türkiye, Nurettin Topçu
- Denge ve düzen, Ramazan Kayan.
http://www.kuraniterbiye.com/yazidetay.php?Yazi_id=355&yazar=58

Bkz: Bakara 143, Kamer 49, Rahman 7-8

19. HAFTA**VELAYET-BERAET-ŞEFAAT**

Ezber ayeti: Yunus 18

AMAÇ / KAZANIM

- Allah bütün müttakilerin velisidir. Zalimler ise ancak kendileri gibi zalim ve inkârcılara veli olabilir.
- Kul olan günahattan beri olmadığı için hiçbirimiz masum olamayız. Günahların bütün kazanımları yok etmediğini bilir ve hayatını buna göre düzenler.
- Kur'an'da bulunan şefaât kavramını kavrar. Tutum ve davranışlarını buna göre düzenler.

KAYNAKLAR

- Ayetler: Bakara 257 (Fizılal'il-Kur'an, Cilt 2, Sh: 49 & Hak Dini Kur'an Dili, Cilt 2, Sh: 252)
- Yolumuzu Aydınlatan Kur'an Kavramları, Ekin Yay.
- Ayetler: Zümer 43-44 (Fizılal'il-Kur'an & Hak Dini Kur'an Dili)
- Kur'an Ansiklopedisi, Süleyman Ateş

Bkz:

Rad 11,
Şura 8-9,
Yunus 62,
Zuhruf 86,
Bakara 255,
Meryem 87

20. HAFTA

MEDENİYET

AMAÇ / KAZANIM

- Medeniyet kavramını terimsel anlamı ile açıklar.
- İslam dininin medeniyet düşüncesinin olduğunu fark eder.

KAYNAKLAR

- Evrensel Mesaj, DİB
- İslam Kültür Ansiklopedisi, İ. Raci Faruki
- Medeniyet Tasavvurumuz sempozyum kitabında Turgay Aldemir, İbrahim Gezer ve Yusuf Kaplan'ın tebliğleri

Bkz:

Saffat 35,
Nisa 97-75,
Sebe 31-33,
Mümin 23-24,
Kasas 38

21. HAFTA

SANAT-KÜLTÜR- TARİH-EDEBİYAT

Ezber ayeti: Sebe 13

AMAÇ / KAZANIM

- İslam medeniyetinin temel dinamiklerini yeniden diriltmenin gerekliliğini bilir. Sanatın, en büyük sanatkarı anlama mücadelesi olduğunu kavrar.

KAYNAKLAR

- Vahiy ve Sanat, Metin Önal Mengüşoğlu
- Ahir Zaman İlmihali, Hayri Kırbasoğlu, Sh: 84, 369
- İslam Kültür Ansiklopedisi, İ. Raci Faruki
- İslam, Sanat ve Estetik, Mehmet Görmez,
- <http://www.mehmetgormez.com/indextr/basyazilarDetay.asp?ID=40>
- İslam Estetiği, Turan Koç
- İslamcılık, Cihan Aktaş, Sanat bölümü

Bkz:

En'am 120,
Nahl 57

22. HAFTA**DEVİRİM-İNKILAP
-DARBE**

Ezber ayeti: Şuara 227

AMAÇ / KAZANIM

- Devrim ve inkılap kavramlarını açıklar. Devrim ve inkılap kavramlarının tarihi süreçte anlamını fark eder.

KAYNAKLAR

- İslam Dünyasında Temel Sorunlar sempozyum kitabında Mehmet Ulu-kütük ve Altan Özkanlı'nın tebliğleri
- Ahir Zaman İlmihali, Hayri Kırbaoğlu
- Şamil İslam Ansiklopedisi
- İslâm'ın Temel Kavramları, H. K. Ece

Bkz:

Maide 6,

23. HAFTA**CİHAD-ŞEHADET**

Ezber ayeti: Enfal 39

AMAÇ / KAZANIM

- Hayatın iman ve cihad olduğunu kavrar. Cihadı dar kalıplarda anlamayı yanılgısından kurtulur. Muhasebesi yapılmamış bir hayatın yaşanmamış olduğunu fark eder.

KAYNAKLAR

- Ayetler: Bakara 154
- Yolumuzu Aydınlatan Kur'an Kavramları, Ekin Yay.
- İslâm'ın Temel Kavramları, H. K. Ece
- Dini Kavramlar Sözlüğü, el-Muhasebi, Er-Riaye, DİB
- Diyanet İslam Ansiklopedisi, TDV, ilgili maddeler
- Kur'ani Hayat dergisi, Şehadet sayısı
- Cehd ve Cihad, Ümit Aktaş
- İslam Dünyasında Temel Sorunlar sempozyum kitabında İslam'da Cihad başlıklı oturum tebliğleri

Bkz:

Bakara 190- 192,
Enfal 72-74,
Tevbe 41,
Maide 83,
Ahzap 45,
Bakara 143

24. HAFTA

DEMOKRASİ, KAPİTALİZM, SOSYALİZM, LİBERALİZM,

Cumhuriyet-Demokrasi 1. Hafta
 Kapitalizm-Sosyalizm 2. Hafta

Ezber ayeti: Yusuf 40

AMAÇ / KAZANIM

- Beşeri ideolojilerin insanlığa mutluluk getirmediğini kavrar.
- Beşeri düzenleri doğru tanıyarak bilinçli eleştirme yeteneği kazanır.

KAYNAKLAR

- Çağdaş Fikir Akımları, Muhammed Kutup, Beka Yay.
- Dört Siyaset Dört Akım, Ömer Çaha, Dem Yay.
- Demokrasi, Raşid Gannuşi
- Din, Piyasa ve Kapitalizm, Mustafa Özel
- Yeni Bir Cumhuriyet İçin, Ahmet Özcan
- İslamcılık ve Kapitalizm, Alev Erkilet

Bkz:

Mülk 1

25. HAFTA

MODERNİZM- GELENEK

Ezber ayeti: Bakara 120

AMAÇ / KAZANIM

- Günümüz toplumlarındaki buhranların insan mahsulü sosyal düzenlerden kaynaklandığını kavrar.

KAYNAKLAR

- Yaşayan İslam, Roger Garaudy, Pınar Yay.
- Mekkeye Giden Yol, Muhammed Esed, Deccal bölümü
- Üç Mesele, İsmet Özel
- Gelenek, Hasan Hanefi

Bkz:

Tevbe 72,
 Yunus 25

26. HAFTA**SEKÜLERİZM- LAİKLİK****AMAÇ / KAZANIM**

- Modernizmin laik ahlaki telkin ettiğini ve laikliğin de 20. yy'da vahiy temelli hukuka karşı Batı'nın ürettiği bir kavram olduğunu kavrar.

KAYNAKLAR

- Yaşayan İslam, Roger Garaudy, Pınar Yay.
- Mekkeye Giden Yol, Muhammed Esed, Deccal bölümü
- Üç Mesele, İsmet Özel
- Ahir Zaman İlmihali, Hayri Kırbaşoğlu

Bkz:

Tevbe 72,
Yunus 25

27. HAFTA**İNSAN HAKLARI****AMAÇ / KAZANIM**

- İnsan hakları kavramının önemini fark eder, İslam dininde insan haklarının tarihi seyrini bilir.

KAYNAKLAR

- İnsanlığın Adalet ve Özgürlük Arayışı sempozyumunun Hak Arama Bilinci başlıklı oturum ve Yılmaz Ensaroğlu'nun sunduğu tebliğ
- İslam'da İnsan Hakları, Mustafa Yıldız
- Ahir Zaman İlmihali, Hayri Kırbaşoğlu

Bkz:

Tevbe 72,
Yunus 25